

TA'HEKE

ISSN 0134-2266

1994

3

paastukuu

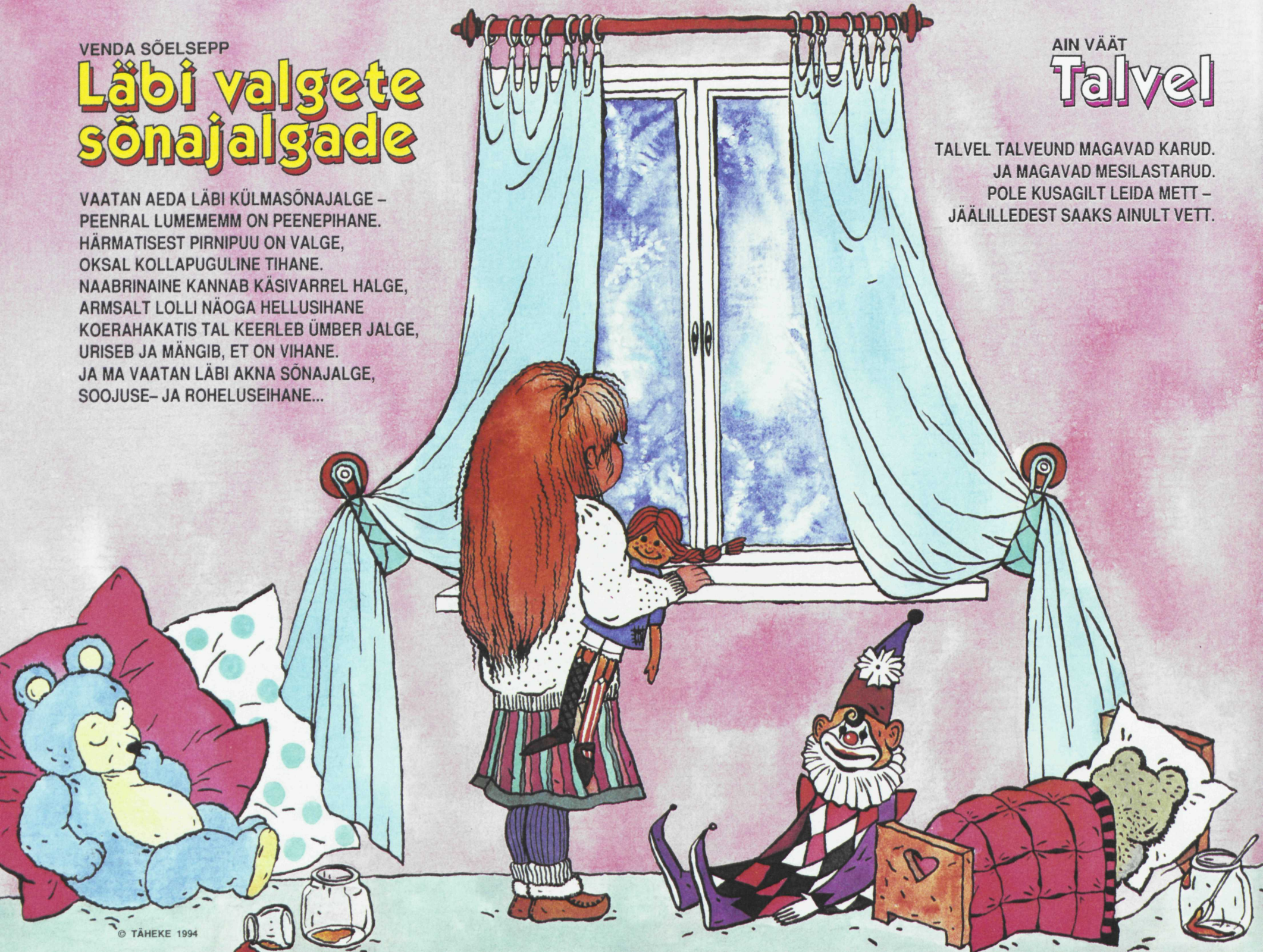
VENDA SÕELSEPP

Läbi valgete sõnajalgade

VAATAN AEDA LÄBI KÜLMASÕNAJALGE –
PEENRAL LUMEMEMM ON PEENEPIHANE.
HÄRMATISEST PIRNIPUU ON VALGE,
OKSAL KOLLAPUGULINE TIHANE.
NAABRINAINE KANNAB KÄSIVARREL HALGE,
ARMSALT LOLLI NÄOGA HELLUSIHANE
KOERAHAKATIS TAL KEERLEB ÜMBER JALGE,
URISEB JA MÄNGIB, ET ON VIHANE.
JA MA VAATAN LÄBI AKNA SÕNAJALGE,
SOOJUSE- JA ROHELUSEIHANE...

AIN VÄÄT
Talvel

TALVEL TALVEUND MAGAVAD KARUD.
JA MAGAVAD MESILASTARUD.
POLE KUSAGILT LEIDA METT –
JÄÄLILLEDEST SAAKS AINULT VETT.

MILVI PANGA
**Kummikute
tants**

KUI OLED JUBA JALANÕU,
EI OLE TARVIS SALANÕU,
ET SAAKSID VIHMA SAATMA.
KÜLL VÄIKSED JALAD TEAVAD NÕU,
KUIS MEIE JÄLGI HOOV JA ÕU
ON PEAGI TÄIS. SA VAATA!

Illustreerinud EVERI VÄHI

MILVI PANGA
**Lind liigub
lennates**

LIND LIIGUB LENNATES.
JAANALIND KÜLL KÄIB.
PESAMUNAL ROOMATES
KAKSTEIST KUUD SAAB TÄIS.

SIIS TÕUSEB TEMAGI
LAUA ALLA PÜSTI.
PERE MEELEST SUUREMAT
RÕÖMU POLE KUSKIL.

MILVI
PANGA

**Onu On ja
tädi Ei ole**

ONU ON JA TÄDI EIOLE
KUNAGI ÜHEL MEELEL EI OLE.
NÕNDA SEE OLNUD JU IGIAMMU:
ÜHE JONN TOOB TEISELE RAMMU.
KUI ÜHEL ON ÕIGUS, SIIS TEINE SAAB TÕE
- KUMBKI KUNAGI KAUA EI PÕE.

EERO JOHANNES

Puu otsa ronimise õpetus

Puukarud elavad puu otsas. Maakarud elavad künka otsas. Puukaru pesa on puuõõnes ja pehmete puulehtedega vooderdatud. Maakaru pesa on maa all urus. Maakaru pesal on rohuvooder. Puukarud armastavad puudel turnida. Maakarud armastavad maas kõndida. Puukarud söövad kaerahelbeid kirsside ja külma piimaga, aga maakarud söövad kaerahelbeid maasikate ja sooja piimaga. Puukarudele meeldib puumesilaste mesi ja maakarudele maamesilaste mesi. Väikesed puukarud õpivad puukoolis, maakarud seevastu maakoolis. Maakarud elavad maakarude maakonnas. Puukarud elavad puukarude puukonnas.

Puukarud ja maakarud on suured sõbrad.

Ükskord tahtis maakaru ka puu otsa ronida.

"Puukaru, õpeta mind puu otsa ronima," palus ta.

"Puu otsa ronimine on väga lihtne," vastas puukaru. "Vali üks puu välja ja hakka ronima. Roni ja roni, roni ja roni, roni ja roni, roni ja roni niikaua, kuni puu otsa lõpeb. Siis oledki puu otsas!"

Illustreerinud ANNELIIS AUNAPUU

Vahetunnis

JAAN RANNAP

"Vahetund!" hüüdis mees, kes oli selles koolis kõige tähtsam.

Esimesena pühkis Meeri oma kohalt. Lustlike hüpetega järgnes talle Kärri. Paks Bruno vantsis aeglaselt teistele järele, märkas siis kena rohetavat murulappi ja hakkas sellel püherdama. Nüüd oli esimese hulamise rõõm möödas. Kuus koeralast lõõtsutas suures tropis, ninad vastakuti, keeled ripakil.

"Eks ma öelnud, Kärri sai täna jälle lüüa," tähendas Meeri, süsimusta seljaga rotveiler.

"Kärri on loll," turtsatas kõrgejalgne Prints, kelle soontes voolas nii njuufaundlase kui hundikoera verd. "Ta ei suuda jätta suhu kahmama-ta põõsa all lebavat vorstitükki, ehkki teab, et kohe saab selle eest näh-vaka."

"Ise oled loll," urises kandilise koonuga airdeil-terjer. "Mis hammaste taga, see oma."

"Rumal. Suur koer, aga kutsika aru," vangutas Prints pead. "Kui sa rohus lebavast palast külmalt mööda kõnnid, saad ju selle eest perenaise peost vorstitüki."

"Minu oma annab küpsist, kui ma maast leitud toitu ei puutu," ütles rotveiler Meeri. "Kui ma veel põlastavalt nuhistan, saan kaks tükki."

"Mis sinul viga," ohkas bernhardiin Bruno. "Mina saan kaks maiuspa-la ainult siis, kui ma treppi mööda platvormile ronin. Aga harilikult jä-tan ma ronimata."

"Miks siis?" imestas Kärri. "Minu meelest on lausa lõbu sinna üles si-bada. Ja kui kaugele sealt näeb!"

"Minu suure kerega ei ole trepil turnimine mingi lõbu," porises Bruno ja potsas Kärri kápaga.

Airdeil-terjer võttis mängu vastu. Lõrisedes kargles ta ümber hiiglase, püüdes esikäppasid bernhardiini turjale tõsta. Kui see korda ei läinud, näksas ta suurt koera kaelast, kutsudes ennast taga ajama. Väike ees, suur järel, kadusid nad põõsastikku.

Söekarva Meeri ja pruunjas Prints vaatasid neile järele.

"Kas kihutame kah mõne ringi?" pani rotveiler ette.

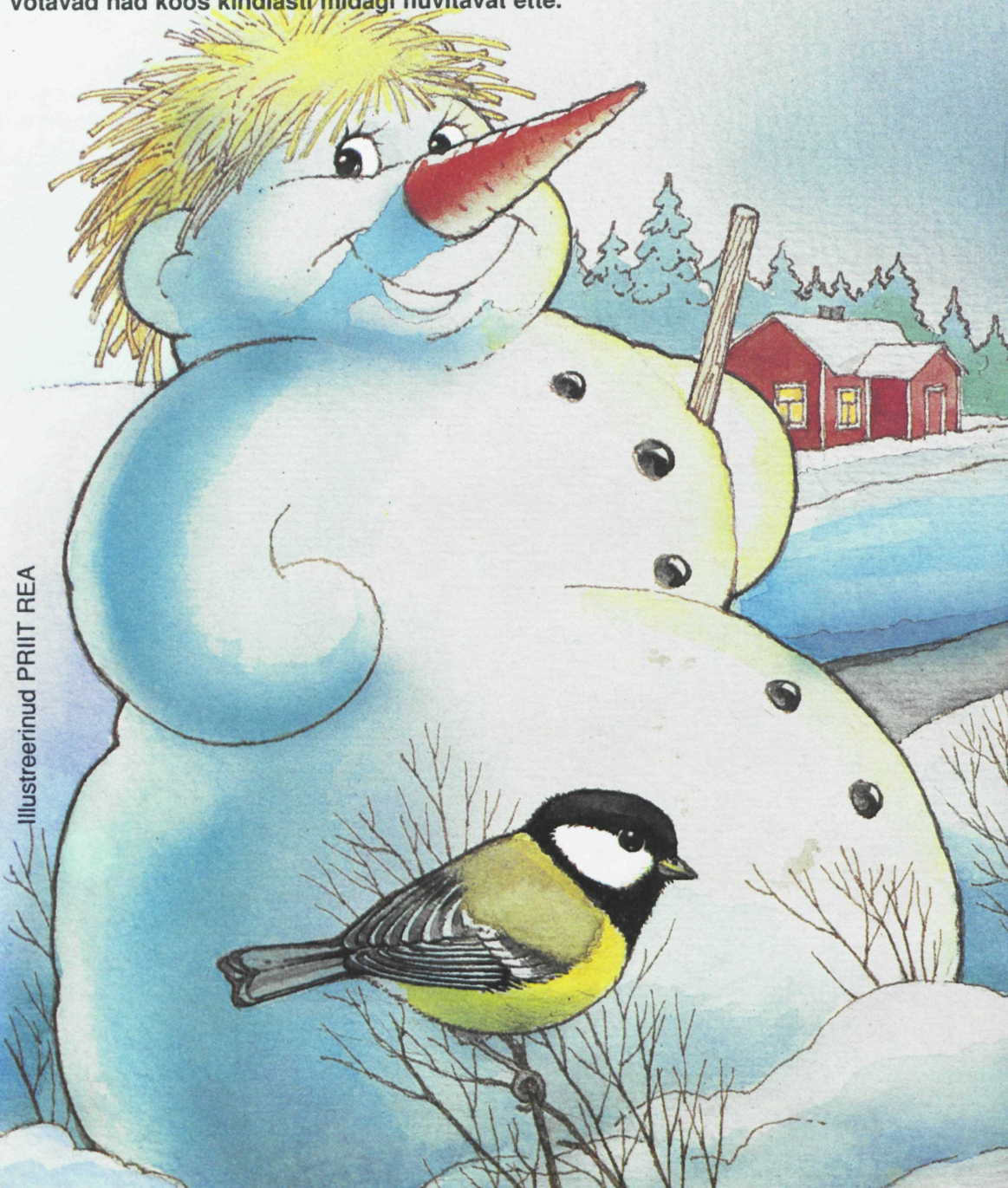
Selle sooviga oli ta hiljaks jäänud. Lagendiku kaugemas servas seisev treener andis märku. Kuus kogu hargnes ahelikku ja kuus heledat häält hüüdis oma neljajalgse kasvandiku nime ning kohe selle järele:

"Kohale!"

IRA LEMBER KOKKULEPE

Vanaisa heitis diivanile pikali.
"Miks sa magama lähed?" küsis poiss.
"Puhkan veidi."
"Aga miks?"
"Olen väsinud, vanainimese asi."
"Mida mina siis niikaua teen?" päris poiss.
"Eks sa loe raamatut. Mis sul nüüd viga, oskad ise lugeda."
Poiss istus laua äärde ja avas raamatu. Ent vaevalt sai ta paar rida lugeda, kui üks ärev mõte hakkas kiusama. Ta vaatas uurivalt vanaisa.
"Vanaisa, miks su silmad kinni on?"
Vanaisa avas vaid ühe silma, et saaks omakorda küsijat uurida.
"Eks ikka tollepärast, et ka silmad saaksid puhata."
Poiss püüdis veel paar rida lugeda, kuid see ei õnnestunud hästi. Ta keeras pilgu vanaisale.
"Vanaisa, vanaisa!"
"Mühh," ärkas vanaisa. "Noh!"
"Vanaisa, ega sa ometi surema hakka?"
Vanaisa mühatas uuesti.
"Kust sa selle mõtte võtsid?"
"Kui me kalmistul käisime, siis sa ju ütlesid, et sulgi on aeg silmad kinni panna ja esivanemate juurde kolida. Ütlesid ju?"
"Ah, vist ütlesin jah. Eks ta ole õige kah... Olen siin ilmas juba küllalt elanud. Kellel mind enam nii väga vaja on."
"Minul ikka on," tähendas poiss tagasihoidlikult.
"Ma õpetasin sind ju lugema, nüüd pole ettelugemist kah enam tarvis," ütles vanaisa ja pani jälle silmad kinni.
See poisile ei meeldinud. Ta mõtles veidi ja hüüdis kõvasti:
"Kes siis löksust hiire välja võtab? Vanaema viskab siis jälle hiire koos löksuga minema. Sa ise ütlesid, et kes neid lõkse jõuab niiviisi osta."
Vanaisa tegi taas ühe silma lahti.
"Ehk vanaema toob kassi majja," leidis ta lahenduse.
Poiss vaatas oma raamatut, aga lugeda ei suutnud. Vanaisa pärast oli mure. Korraga meenus talle midagi ja ta hüüdis:
"Vanaisa, sa ei tohi veel surra! Kes siis vanaema auto garaaži tagurdab? Sa ise ju ütlesid, et vanaema ei õpi eluilmaski tagurdamist ära."
Vanaisa suunurgad tuksatasid, enne kui ta mõlemad silmad avas. Nüüd ei paistnud need enam väsinud olevat, vaid pildusid lõbusaid sädemeid.
"Eks sina võtad tagurdamise enda peale," ütles ta.

"Mina ei oska ju veel üldse autot juhtida!"
"Nojaa, aga mina ju veel surra ei kavatse. Lepime nii kokku, et enne kasvad sina suureks ja õpid autoga tagurdama, alles siis panen mina päriselt silmad kinni. Oled nõus?"
"Nõus!" hüüdis poiss. See kokkulepe meeldis talle, sest sinnani oli palju aega. Ta lõi raamatu plaksuga kinni. Ta märkas, et vanaisa oli hakanud end püsti ajama. Nüüd võtavad nad koos kindlasti midagi huvitavat ette.

Illustreerinud PRIIT REA

MIDA TEEB LUMEMEMM ÖÖSEL

Õhtuhämaras said lapsed lõpuks lumememme valmis. Memm tuli suur ja vägev, laia puusa ning kõrge kasvuga. Ja suur tuli ta sellepärast, et üle mitme talve polnud tarvis lund kokku hoida. Seda jäi õuele veel kelgutamisekski. Suusatamiseks muidugi ka. Ja loomulikult lumesõjaks.

Memmel olid uhked õlejuuksed, püstakas porgandnina ja punapeediga roosaks värvitud paksud põsed. Üks käsi oli uhkelt puusas, teises hoidis ta miskipärast vana kulunud pörandaharja. Täpselt nagu naabri-Matilde, arvas vanaisa. Nii sai lumememm nimegi. Kui päris pimedaks läks, kutsuti lapsed tuppa. Kindad olid neil läbimärjad ja turjad aurasid. Lumememm Matilde vaatas lastele järele ja ohkas. Temasuguseid ju tuppa ei kutsuta. Läbi kardina immitses aknast lumele kollast valgust. See oli nii lummas, et Matilde ei saanud silmi aknalt ära.

Kui valgus viimaks kustus, mattus kogu õu pilkasesse pimedusse. See oli arguses päris jube. Õnneks vilkusid mustas taevaskõrgel tähed. Ja siis ilmus katuseharja tagant välja suur ümmargune kuu. Nüüd polnud elul enam vigagi. Koos kuuga hiilis õuele ka pakase jääne hingus. Lumememmedele pakane meeldib – siis muutuvad nad tugevamaks. Ja tugev lumememm ei karda kedagi. Isegi vihmasadu mitte.

Pakane meeldis Matildelegi. Ta tundis, kuidas lumi, millest ta tehtud oli, aina kõvemaks jäätus. Kusagile keskele, sügavale sisemusse jäi lõpuks vaid üks soojem ja pehmem koht. See oli lumememme süda, mis ei külmu kunagi.

Kuigi lumememm Matilde meisterdati alles hiljuti, oli ta tegelikult väga vana. Kui vana just, seda ta ei teadnud isegi. Igatahes sündis ta igal talvel uuesti. Seda võis juhtuda kus tahes. Kui Eestis parajasti lund ei olnud, siis näiteks Lätimaal. Või Soomes. Või hoopis teisel pool maakera Ameerikas.

Paljud arvavad, et lumememmed surevad kevadel. See ei ole nii. Kevadel nad ainult sulavad. Nad muutuvad veeks, aga selles vees on lumememme nähtamatu hing.

Suvel rändavad lumememmed palju ringi. See kulub neile ära, sest nad on ju terve talve paigal seisnud. Mõõda ojakesi vulisevad nad jõgedesse, sealt edasi järvedesse ja väledamad neist jõuavad koguni suurde merre. Kui nad on juba piisavalt seigelnud ja vahel ka haide ning mereröövlitel tutvust teinud, tõusevad nad vastu talve taevasse. Taevas saavad neist suured hallid lumepilved, mis otsivad kohta, kus maha sadada. Ja kui jälle ükskord lumena maas ollakse, jääb üle ainult oodata, kuni mõnele lapsele tuleb pähe just täna üks mõnus lumememm teha. Nii see lumememme elu käib.

Kuid mida teeb lumememm öösel? Lumememm vaatab kuud ja mõtleb. Ja meenutab. Ja unistab. Ta mõtleb, kas kuu peal peaks lumememmesid olema. Ta meenutab suviseid reise ja võõraid maid. Aga millest ta unistab? Noh, vähemalt lumememm Matilde unistas tõelisest sõbrast, mehise lumemehest Mihklist.

Ka pikk talveöö saab ükskord otsa. Ja mine tea, võib-olla teevad lapsed juba järgmise sulalume ajal Matildele seltsiks ühe vahva lumemehe ja panevad talle nimeks Mihkel. Kindlasti oleks Matilde nõus ka Eedi või Ärniga – nimi ju meest ei riku.

NALJU

*Isa noomib poega: "Kui Lincoln nii vana oli, nagu sina praegu, teenis ta endale ise leiba."
"See on õige," ütleb poeg, "aga kui Lincoln oli nii vana nagu sina praegu, oli ta juba USA president."*

*Tädi Amalie tuleb Mardile kül-
la.
"Mart, ma tahan sulle kingituse teha. Enne aga küsin su õpetajalt, kuidas sa õpid."
"Ah, tädi, kui sa tahad mulle tõesti rõõmu teha, siis parem ära õpetajalt midagi küsi!"*

*Vanaema püüdis pojapojast kasvatada korralikku inimest.
"Annan sulle kaks krooni, kui sa seda hirmsat sõna enam suhu ei võta."
Jaan oli kaubaga päri: "Muidugi. Kuid ma tean ka selliseid sõnu, mis on kakskümmend krooni väärt."*

*Väike Jack tuleb viiulitundi ja avab vutlari. Seal sees on hoopis automaat.
"Vaat sulle," hüüatab Jack, "tuleb välja, et isa läks panka viiuliga."*

Jaak õpetajale: "Teate, õpetaja, isa lubas mulle terve krooni anda, kui ma matemaatikas viie saan."

*"Noh, see saab sul küll raske ole-
ma," arvas õpetaja.*

*"Teate, mis, õpetaja, teie panete mulle siis ja krooni teeme pool-
leks."*

Kogunud Guido Ilves

HELJU RAMMO

SUUS

Vennad Kalev ja Sulev, pikad suusad jalas ja kepid käes, seisid linnaäärse metsa kõige kõrgema mäe tipus. Seal ei olnud nad veel kunagi alla lasknud. Kuid nüüd olid otsustanud sõita. Olgu mis on või tulgu mis tuleb! Kerge oli otsustada, aga... Korraga tundus mägi nii hirmus kõrge, järsk ja libe.

"Sina lase esimesena!" sundis lõpuks vanem vend Kalev nooremat venda Sulevit.

"Ei, sina lase esimesena!" andis Sulev vastu. Nõnda nad muudkui jukerdasid, kuni nende kõrvale ilmus üks Kalevi pikkune sell. Too vaid korra vilistas ja pörutas kohe mäest alla. All veel pidurdas ilmatu uhke järsu pöördega. Vennad Kalev ja Sulev vaatasid seda üksisilmi pealt, mõlema näost võis välja lugeda täit tunnustust.

"Kihvt kuju!" kiitis Kalev.

"Õudselt!" täiendas Sulev.

Aga ega vennad kihvti kuju kaua eemalt imetleda saanud. Juba rühkis too pooleldi jooksujalu mäest üles Kordagi tagasi libisema, nagu tõeline suusaäss kunagi. Üles jõudnud, lükkas suusamütsi kuklasse, kahmas siis maast peotäie lund ja ahmis seda suurte ampsudega. Arvatavasti oli ta ennegi nii teinud, sest kui sell rääkima hakkas, tuli hääl nagu tõrrepõhjust. Ta lausa kähises:

"Mis te siin põnnate nagu haiged jäneseid? Tõmmake uttu, jobud!"

Ja ootamatult tõukas ta kahe käega Sulevit tagant.

Sulev läskis. Viuhti kui tuul mäest alla. Ega kukkunudki külili.

Kalevil ei kõlvanud enam mäe otsa vahtima jääda. Julgust kokku võttes laskis ta suuskadel minna. Ning temagi ei kukkunud.

Viiiv hiljem vuhises suusaäss neile

AASS

Illustreerinud HILLAR METS

mäekülge mööda järele ja pidurdas eriti vinge pöördega täpselt Kalevi ja Sulevi nina ees. Vendade imestuseks ei uhkustanud ta üldse oma võimsa poognakaarega, vaid hoopis kähises sõbramehelikult:

"Noh, kas oli jube või?"

"Ei, kihvt oli!" tunnistas Kalev.

"Õudsel!" täiendas Sulev. Siis nad rühkisid juba kolmekesi mäest üles ja sõitsid uuesti alla. Mitu korda järjest. Mäkke tõustes aeti juttu spordist. Ning suusaäss kasutas sealjuures hirmus vängeid sõnu. Kõvasti ja julgelt. Niisuguseid, mida Kalev ja Sulev vähemalt oma ema-isa kuuldes ei tohtinud kunagi tarvitada.

"Õhku ei või rikkuda!" oli ema keeld. "See on niigi saastatud," oli isa seisukoht.

Suusaäss rikkus ja saastas kartmatult karget talveõhku. Kalevi ja Sulevi imetus aina kasvas. Nendegi suusamütsid tolgendasid nüüd kuklas, nad söid lund ja enne laskumist vilistasid. Kordasid isegi teise vängeid sõnu. Kui kõik kolm olid järjekordselt mäe tippu tõusnud, nägid nad, kuidas eemal kaks plikat viipasid suusaässale, et too nende juurde tuleks. Ja suusaäss viipas vastu. Mõtelda, plikadele! "Ei, nüüd tuleb mul küll ära vajuda," kähises ta oma tõrrepõhjast tuleva häälega. "Pean ühele süngele sünkale kaapama."

"Kahju!" tunnistas Kalev.

"Õudsel!" täiendas Sulev.

See viivitus ilmselt ei meeldinud ootajatele, sest nad hüüdsid kooris:

"Helle, tule juba! Helleee, tule jubaa!"

Minematuisanule järele vaatava Kalevi ja Sulevi näod venisid pikaks kui pühadevahe. Kuni koduukseni ei vahetanud nad sõnagi.

Kui ilmas ringi liigud, näed ikka alles imet!

KIRJASÕBRAD

Helen Lätt
Pala sijk. EE2375 Jõgeva mk.

Triin Raudmäe
Pala sijk. EE2375 Jõgeva mk.

Maarja Prisko
Toku Kuldre sijk. EE2724 Võrumaa
Huvid: joonistamine, lugemine, sport, loomad, ratsutamine.

Liina Petersell
Järve 14–17 Kohtla–Järve
EE2020 Ida–Virumaa

Deivia Viira
Tsooru sijk. EE2733 Võru mk.
Huvid: tantsimine, lugemine, kommi- ja nätsupaberid.

Lauri Linnrass
Majaka 37–5 EE0014 Tallinn
Huvid: jalgpall, jooksmine, margid.

Kusti Roosimägi
Majaka 37–11 EE0014 Tallinn
Huvid: reisimine, udupildid, kleepekad, kalendrid, disko.

Triin Kaldur
Lehola 6–28 Keila EE3053

Anneli Taht
Kaagjärve sijk. EE2520 Valga mk.
Huvid: nätsu- ja šokolaadipaberid.
Soovin kirjasõpra Tallinnast.

Merit Välba
Näpi tee 18–15 Rakvere
EE2100 Lääne–Virumaa
Huvid: kleepekad, taskukalendrid, inglise keel.

Sara Berg
Hjortronvägen 54 61145 Nyköping
Sverige
Soovin kirjasõpra Eestist.
Kirjuta rootsi või inglise keeles.

KÄKIMÄES

KITSE-LIISU

Kas keegi on kunagi kuulnud midagi kits Liisust?! Ei ole? Kui kurb, siis ma pean kindlasti teile temast jututama. Pealtnäha oli ta nagu kits ikka: hall, tumeda seljajoonega, kaarjate sarvedega ning halli habemega loom, kes jõudis alati täpselt sinna, kus teda kõige vähem tarvis oli. Oma laiast keskkohast hoolimata mahtus ta läbi kõikjalt, kust läks läbi tema väike uudishimulik pea. Alati, kui tal tekkis isu lauta pandud kanatoidu järele, pistis ta pea ukse vahelt sisse. Esimesed jaladki läksid libedalt, kuid siis tekkis takistus – lai kõht ei tahtnud läbi mahtuda. Kuid ta leidis peagi hea lahenduse: esiots laudas, hüpitask oma suurt vatsa üles–alla, kuni see ukse vahelt sisse rappus.

Kõikidele oma tegudele leidis ta üsna lihtsa vabanduse: nimelt pööras ta pea veidi viltu ning ütles nukra häälega: "Mee–e–e!"

Nüüd, paar aastat hiljem, kui mu kits–Liisu juba ammu oma maise elu on lõpetanud, kirjutasin temast selle loo.

Aina Lugenberg
Sõmerult

KÄKIMEES

NIMI _____

ADDRESS _____

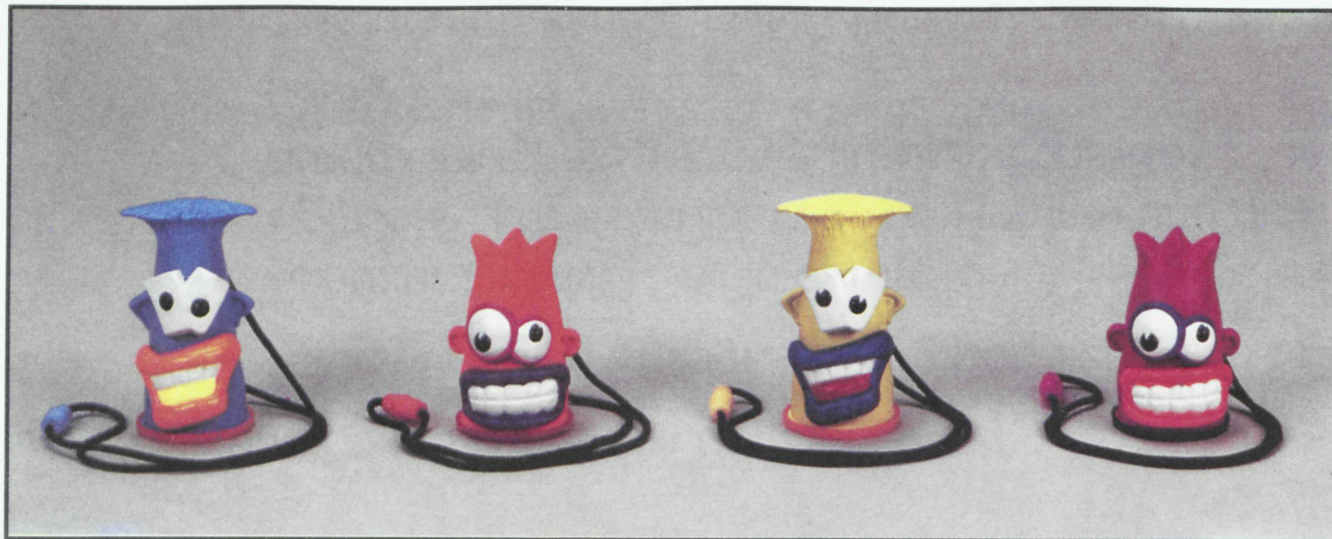
KÄKIMEES

Käkimehest saab sinu truu sõber. Ta ei lahku sinust hetkekski, kui riputad ta kaela või vöö külge.

Igal Käkimehel saab silmad ja suu ära võtta. Kuid see pole veel kaugeltki kõik, millega ta sind üllatab. Ta teeb ka nägusid. Ja Käkimehega tuleb kaasa ka väike portsjon käkki. Kust see kakk välja tuleb, saad teada siis, kui oled endale loosiga Käkimehe võitnud.

Toimetus omalt poolt teeb sellise käki, et ei küsigi teilt seekord midagi. Sul tarvitseb vaid loositalong oma nime ja aadressiga posti panna ja see jääb niisama loosiõnne ootama. Talonge ootame 12. aprillini aadressil EE0007 Tallinn, Pärnu mnt. 67 a, "Täheke", Käkimees.

Novembrikuu loosimisega võitsid hammastega auto **Riina Maat** Kanepist, **Helar Lambing** Tartust, **Eret Koppel** ja **Mikk Lepiku** Pärnust, **Heiki Kehi** Kärdlast, **Kristel Lensmann** Paidest, **Madis Mikkor** Suure–Jaanist, **Janek Tõnsak** Laimjalast, **Mivort Vaiga** Keilast, **Siim Viin** Pärnumaalt Tarvast, **Siim Pari** Tartumaalt Varalt.

Ühel külmal kevadtalvisel päeval, kui varbad valutama hakkasid, otsustas kaaren Kaarel sisse astuda niisugusesse naljakasse kohta nagu MUUSEUM. Parasjagu sattus ette igasugu pillide muuseum. See osutus ootamatult huvitavaks. Inimesed on ju tragid – iseenda kraaksumisele liiksaks on nad leiutanud hulga kraaksumasinaid ehk pille.

Kõige vanem pill muuseumis on üle kolmesaja aasta vana Itaalias tehtud viiul. See näeb küll välja üsna samasugune kui tänapäevased. Ju siis on viiuli kõlakast ja keelte paigutus nii hästi välja mõeldud, et aastasadu pole olnud tarvis seda täiendada. Üsna viiuli moodi näeb välja ka hiiukannel. Sedagi mängiti poognaga, kuid pill toetati sülle, mitte lõua alla.

Moldpill on samuti viiuli sugulane. Tema kõlakast on väga lihtsa neljakandilise kujuga. Mängides hoiti moldpilli enda ees laual.

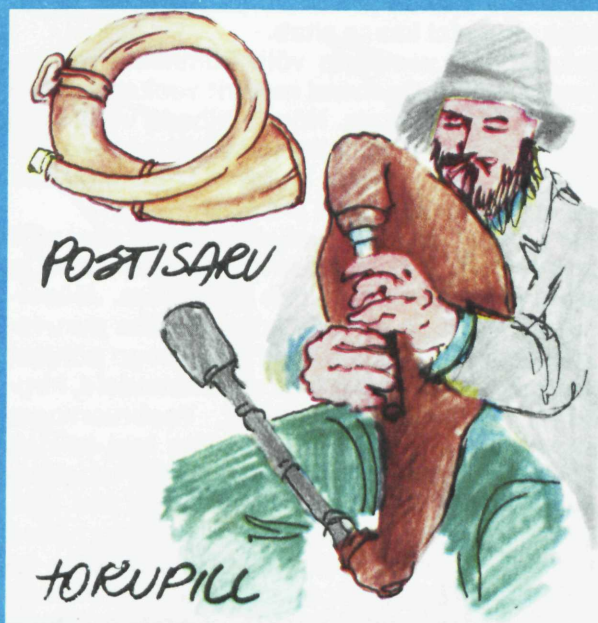
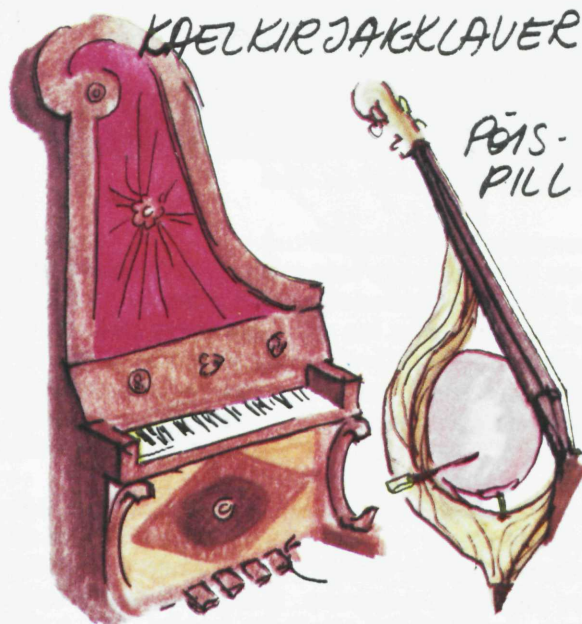
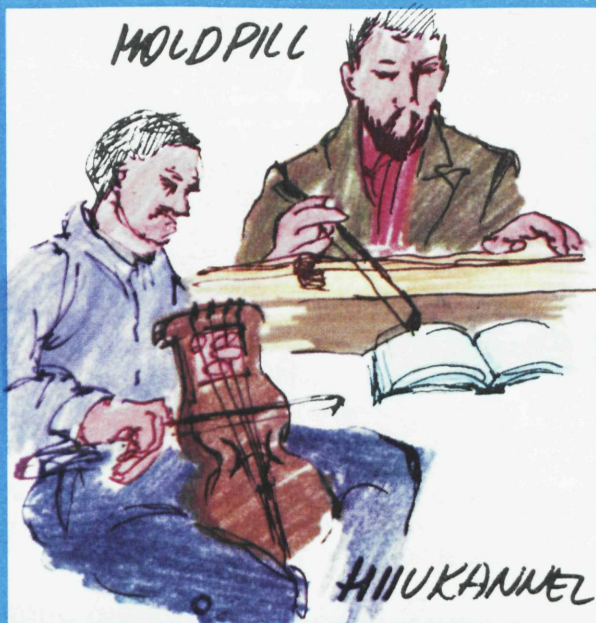
Hoopis naljakad on põispillid. Puust kõlakasti asemel kasutati neil täispuhutud põit.

Kõiki neid pille kutsutakse ka keelpillideks, sest heli tekib neil pinguletõmmatud keelte puudutamisesest. Oled sa aga märganud, et just samamoodi töötab klaver? Ainult et seal puudutavad keeli poogna või sõrmede asemel puust haamrikesed. Muuseumis on üks väga naljakas ligi kaheaja-aastane klaver. See on justkui tiibklaver, kuid kõlakast on tõstetud püsti nagu

pianiinol. Seda klaverit kutsutakse kaelkirjak-klaveriks.

Muuseumis on veel üks huvitav liik pille – puhkpillid. Nende nimi tuleneb sellest, et heli tekib pilli sisse puhumisest. Küllap sa oled kuulnud ja näinud torupilli. See tore vanaaegne mänguriist oli peaaegu unustusehõlma vajunud, sest tükk aega polnud keegi uusi pille valmistanud. Paarkümmend aastat tagasi võtsid kaks meistri-meest kätte ja tegid kakskümmend viis uut torupilli valmis. Need töid lustakad torupillilood taas rahva hulka. Enamus puhkpillidest on tehtud metallist. Igasugu pasuna variante on väga-väga palju. Kõige huvitavam oli muuseumis postisarv. Sarvedeks hüütakse paljusid pasunaid seetõttu, et õige vanasti tehti neid loomasarvedest. Sealt see vana nimi külge on jäänudki. Postisarvega kutsus postimees külarahva kokku posti jagamisele. Seepärast on see sarvekõverik ka meie postitöötajate märgil ja kaunistab postkastide ning postiautode külgi.

Illustreerinud HELI VEIGEL

VESIPAPP

Talvel maksab minna jõekärestikele, kus teguseb üks meie talikülalisi Põhjamaalt – vesipapp. See kuldnoka–suurune laululind armastab kükitada kivil või jääserval. Sealt sööstab ta ülepeakaela jääkülma vette ning kaobki sinna. Mõne aja pärast kerkib ta kuskil pinnale ja lendab vuringa oma vaatluspostile. Vahel mõtlen kõhedustundega, et mis siis küll saab, kui tormakas veevool linnu endaga jääserva alla kisub! Aga ei vii vool vesipappi kuhugi, sest tema on ise nagu veevool jääserva all ja ta tunneb end siin lähedalt ning vabalt. On näha, kuidas lind veepinnal ujub, tiibadega otsekui aerudega sumab ja vististi ka tillukeste jalgedega sibamisi kaasa aitab.

Sukeldunud vesipapp võib kümmekonna sekundiga paarkümmend meetrit veekogu põhja mööda edasi liikuda. Nõnda tiibade varal võib ta ennast koguni poolteise meetri sügavusele aerutada. Varvastega kividest kinni haarates saavat ta mööda põhja joostagi.

Vee juurest vesipapp naljalt ei lahku, sest vesi on tema elu. Niiviisi tuukritööd tehes hoiab ta endal hinge sees ja toidab peregi ära. Jääserval või lumel on tumeda kribuna näha puruvana kestad ning katted. Neid ta veekogu põhjast otsimas käibki, lisaks veel vesikakandeid, kirpvähke ja muid pisiolendeid. Veebruarikuus hakkab vesipapp laulma ja tema laul kostab jõesulinas paari–kolmekümne meetri taha. Natuke krigisev ja natuke trillerdav on see laul, igal linnul pisut erinev. Vesipapp, nagu paljud teisedki laulikud, armastab noote laenata ka võõrastest lauludest. Aga vee vaikse vulinaga kõlab tema laul küll hästi kokku, seda eriti lum-

Vesipapp. Pildistanud Fred Jüssi

memattunud jõemaastikul.

Neis paigus, kus vesipappe on palju, jaotatakse jõelõik jahimaadeks, mille piire iga lind täpselt teab, ei riku ise ega lase seda rikkuda ka liigikaaslastel. Käredamate pakaste aegu, kui lahtised kohad jõel ahenevad, muutuvad ahtamaks ka jahimaad, aga kohale jäävad linnud siiski. Kuidas piirides just kokku lepitakse, seda teavad üksnes nemad ise.

Vesipapp on kohvipruun, peaaegu must, aga kurgualune ja rind on tal siidvalged. Siit ka nimetused: jõekirikisand, jõekirikhärä, jõekõster, jõepapp, meripapp. Mõnikord sulab vesipapp ümbrusega täielikult kokku. Ise tume

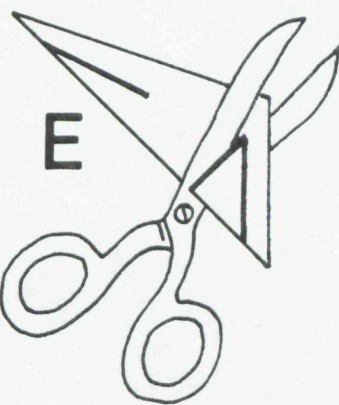
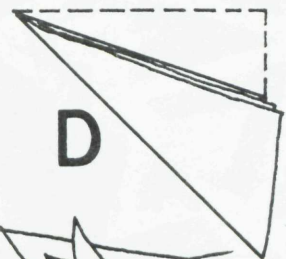
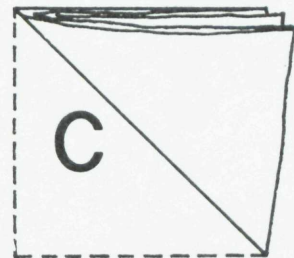
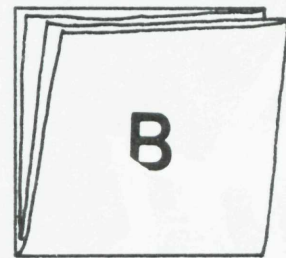
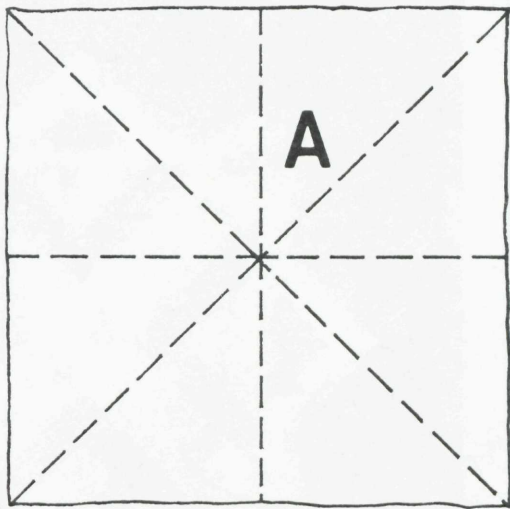
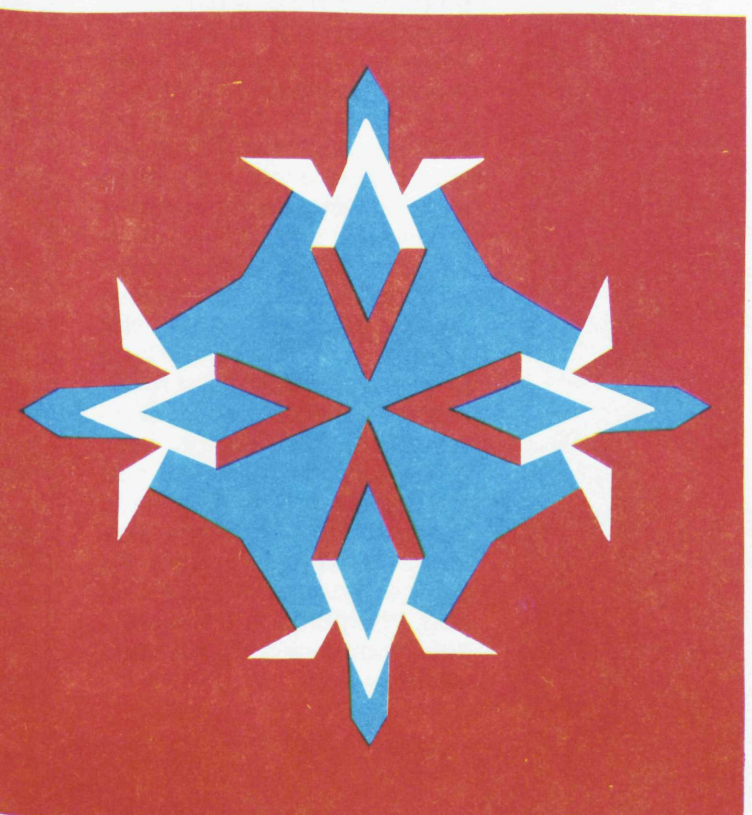
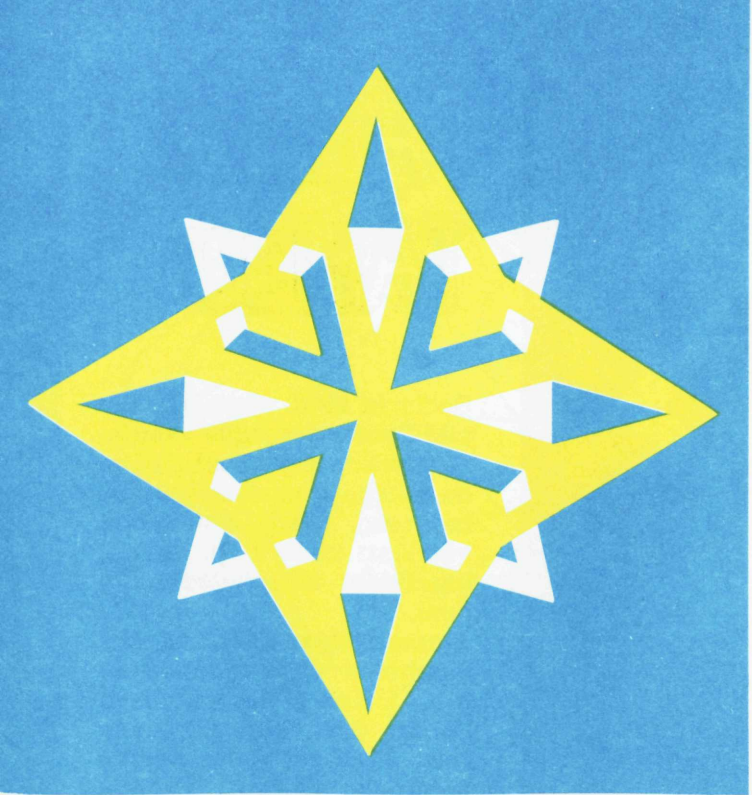

nagu kivi, hele laik rinna peal nagu kivile pidama jäänud lumemüts või vahutükike. Pole ime, et vesipappi märkame tihtipeale alles siis, kui ta lendu tõuseb.

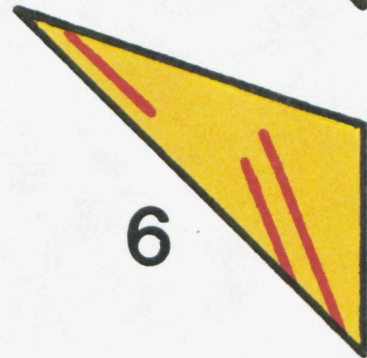
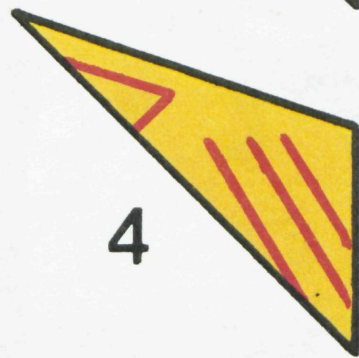
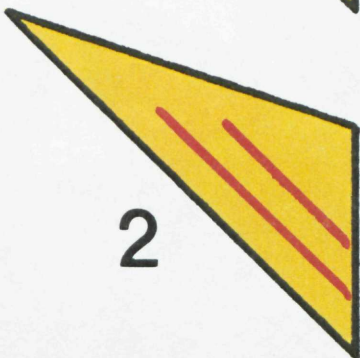
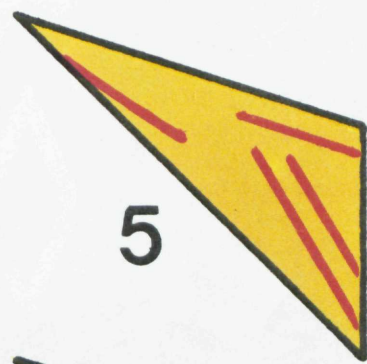
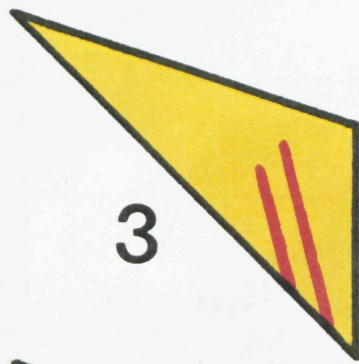
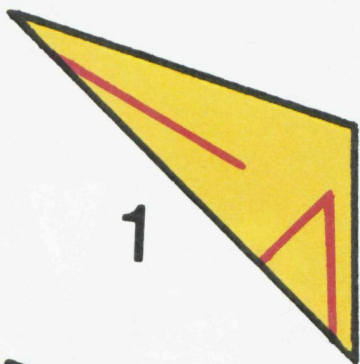
Meil on vesipapp talilind. Ta tuleb Soomest, Koola poolsaarelt, Karjalast ja Arhangelski kandist. Eriti lähedale vesipapp inimest ei lase. Umbes kümme meetrit on see piir, mida ületada õnnestub vaid seal, kus lind inimesega on harjunud, Kärda linna arteesiavetel näiteks.

Eestis on vesipappi talviti ka loendatud. Selgub, et meil leiab talvekorterit umbkaudu veerand tuhat vesipappi. Kohale jõudnud oktoobris või novembri alguses, jääb ta meile kuni tulvavete algusaegadeni aprillis. Kevadised linnud väärivad erilist tähelepanu, sest nad võivad olla pesitsejad. Üks pesa leiti näiteks Vastse–Roosa veskitammi alt. See oli kerakujuline, samblast tihedasti punutud meistriteos, mille külje peal oli lennuauk ja sees valged munad. Niiskuses ja jaheduses, milles vesipapi elu möödub, poleks viletsamast ehitisest abigi. Kuidas külalist kohelda? Nii, et ta tunneks ennast otsekui kodus. Aga koduselt tuntakse end siis, kui lastakse rahu olla.

FRED JÜSSI

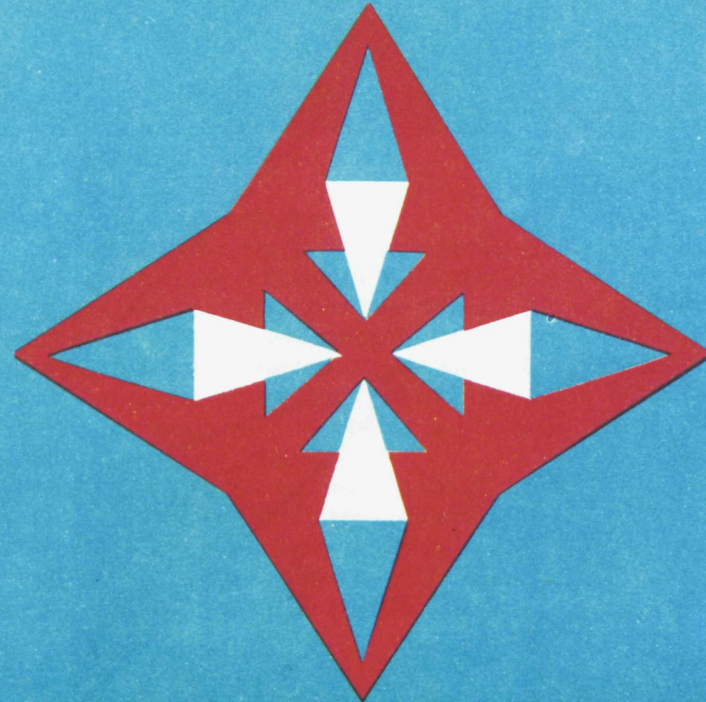
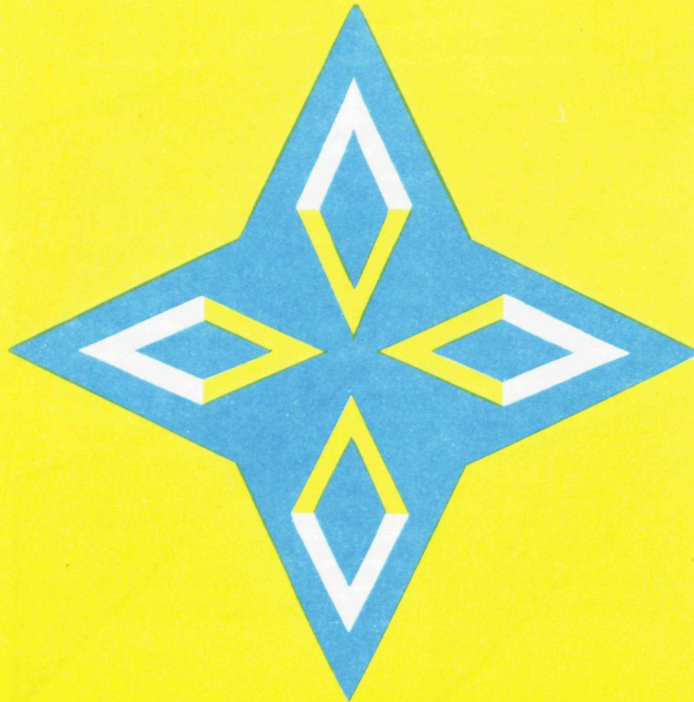
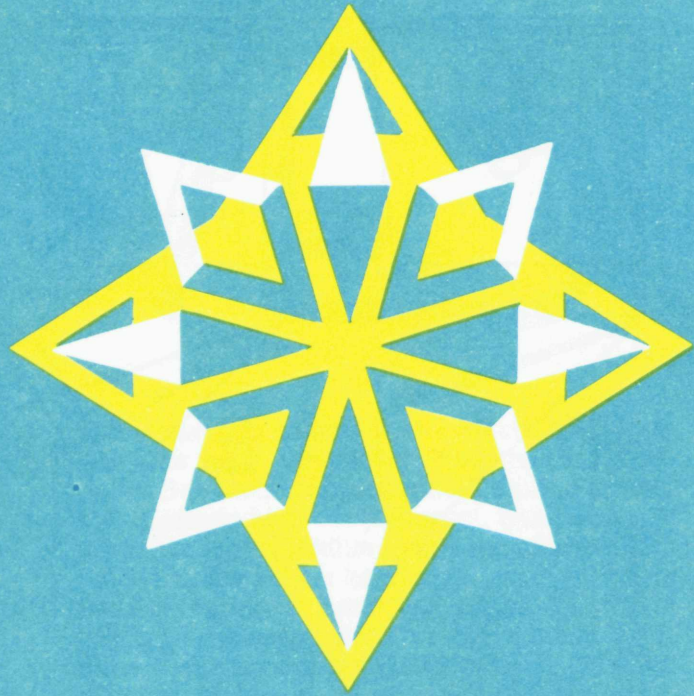
1	3	5
2	4	6

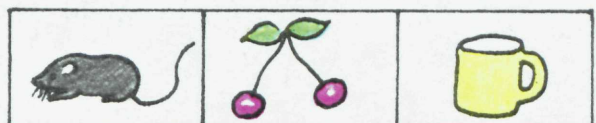
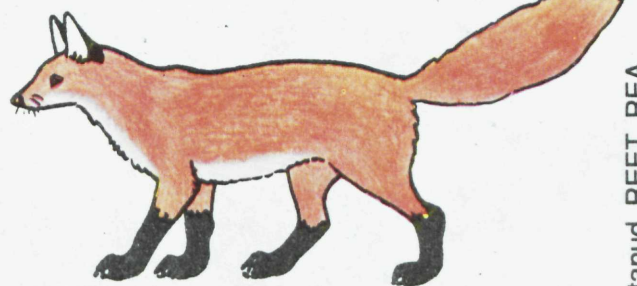
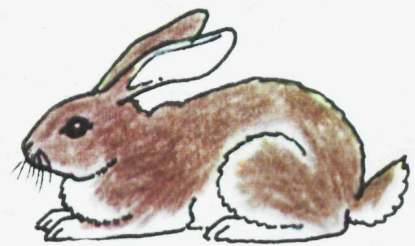
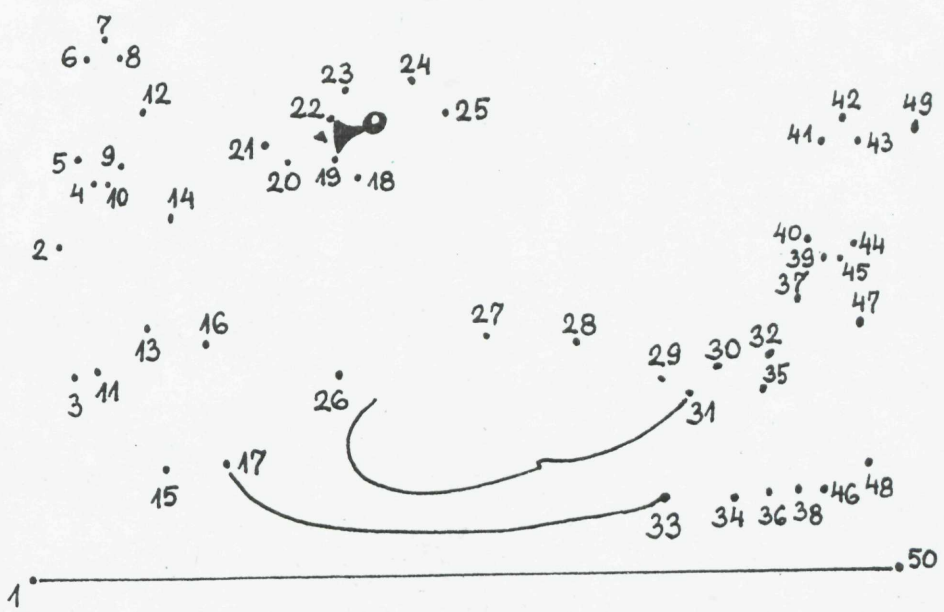
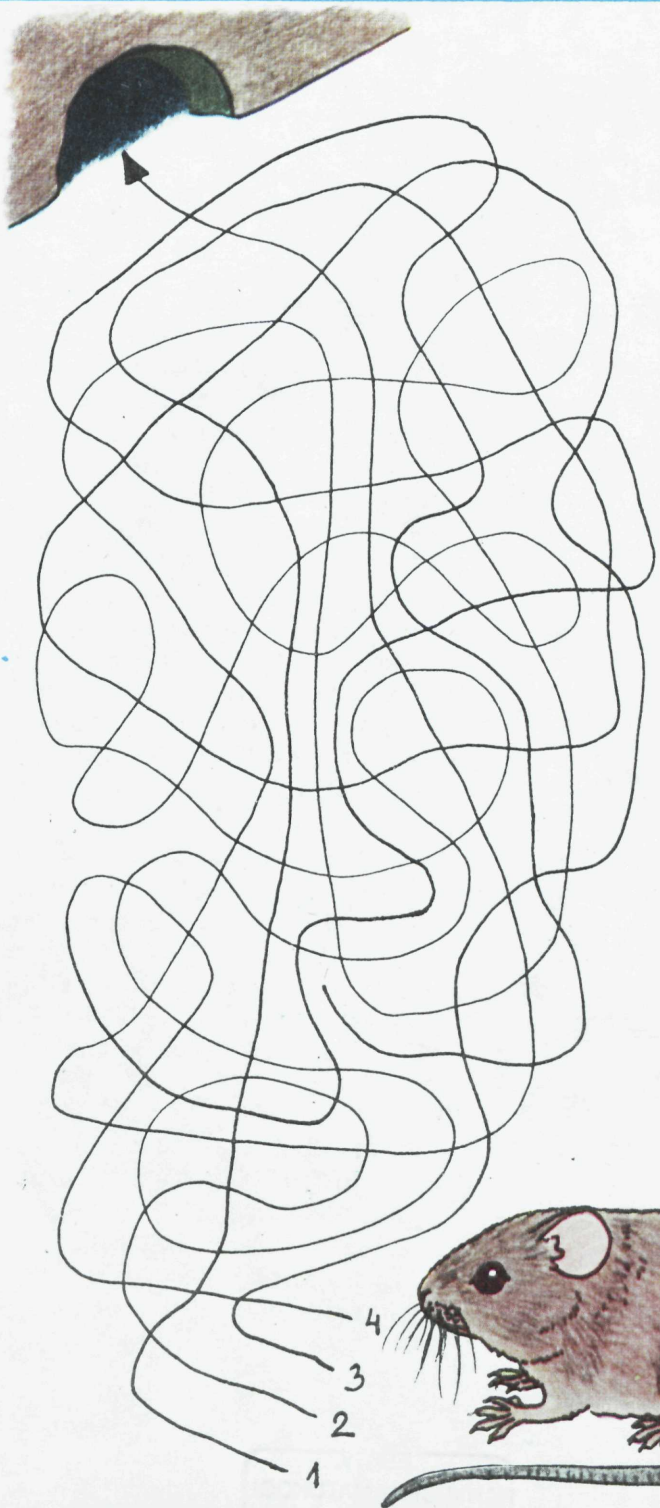

PABERIST TÄHED

Selliseid tähti, nagu siin käsitöölehel näed, võid kasutada kaartide tegemisel, riputada niidiga akna ette. Valmistamiseks läheb sul tarvis värvilist paberit ja kääre, kaartidele kleepimiseks ka liimi.

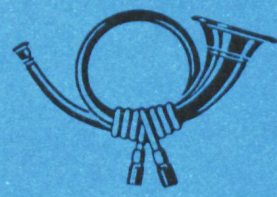
Alusta sellest, et lõikad värvipaberist välja ruudu (joonis A). Kaardi kaunistuseks sobib 6,5 küljepikkusega ruut. Akna või kuuse ehteks sobib ka suurem. Seejärel murra ruut neljaks (B) ja veel diagonaali pidi kokku (C). Tähe kuju saamiseks lõika joonise järgi tükk kolmnurgast maha (D). Nüüd on sul käes alusmaterjal. Tehes sellesse kokkuvolditud kolmnurka mitmesuguseid sisselõikeid (E), saad kõige erinevama mustriga tähti. Joonistel 1 kuni 6 näed käsitöölehel olevate näidiste sisselõikeid. Lõpuks voldi täht uuesti lahti ja murra sisselõigetest tekkinud nurgad oma soovi järgi tagasi (F). Näidisel nr. 5 on serva tehtud sisselõige mitte tagasimurdmiseks, vaid sealt alt pista läbi teine osa. Mustrile lisab omapära ka selline "punumine". Liimi tähed liimipulgaga ettevaatlikult kaartile või riputa niidiga üles.

Joonistanud REET REA

Lasteajakiri
«TÄHEKE»
Asutatud jaanuaris 1960.
Ilmub kord kuus.

Toimetuse aadress:
EE0007 Tallinn
Pärnu mnt. 67a

Peatoimetaja
ELJU SILD tel. 681 495
Vastutav sekretär
VIIVI VARIKSAAR tel. 681 495
Vanemtoimetaja
JAAN RANNAP tel. 681 400
Kunstiline toimetaja
PRIIT REA tel. 681 400

Priniall
EE0190 Tallinn Pärnu mnt 67a
Trükiarv 24660
Tell. nr. 588.

Toimetus käsikirju
ei tagasta

ESIKAANEL
VLADIMIR
TAIGERI
JONISTUS

HIND 3.50 KROONI

Seekord rändame oma legendide jutustamisega soojale maale. Kui asume Eestist lõuna poole teele, läheme läbi Läti- ja Leedumaa. Seejärel on meie ees Valgevene ning Ukraina. Ja seisamegi Musta mere kaldal. Vanadel aegadel elanud sealmail palju kreeklasi. Kliima oli soe ja mõnus, ainult tormine meri kippus tihti rahu rikkuma. Mere äkilistel salapärastel tormidel pidi salapärane põhjus olema. Mis muud, kui pead tööle ja siin ongi see lugu, mida vanarahvas pajatada teab.

Ammu-ammu elanud neil mail ületamatu vägilane, tugev ja julge. Aga kõige vägevam olnud tema sõjariist – kuldne nool. Neis paigus, kust nool üle lennutatud, hakanud põlema õhk ja keema vesi, sulanud maapind ning hävinud kõik elav. Vägilasel oli julge elada: kõik ta vaenlased pelgasid imenoolt ja hoidusid aupaklikku kaugusesse.

Palju-palju aastaid elas ta õnnelikult oma pere keskel. Siis aga saabus elust lahkumise aeg. Vägilase südamesse sigis mure – mida teha noolega? Ise ta olnud aus ja õiglane mees. Ta mõistis, milline vastutus oli omada niisugust võimsat relva. Ka vägilase pojad olid tublid mehed, ometi kartis ta nende nooruslikku uljust ja tormakust. Ja kuna vägilane ei suutnud maa pealt leida ühtki usal-

Miks Must meri on tormine

dusväärsed pärijat, otsustas ta noole igaveseks ära peita. Ta kutsus oma pojad voodi veerde ja andis neile käsu võlunool maailma sügavaima mere voogudesse visata. Siis ei tuleks kellelegi kiusatust tema surmajõudu hävitamiseks kasutada.

Pojad asusid ülesannet usinasti täitma, võtsid noole ja marssisid üle maade ning mägede Musta mere kaldale. Oli alles hommik ning meri magas rahulikult koidupunases udus. Mäed ümberringi olid kõrged ja kaunid. Akki haaras kõhklus nooremat venda. Milleks visata väärtuslik vara lihtsalt merre, kui see õigupoolest on ju nende pärandus. Vanem vend võttis samuti tuld – noole abil võiks vallutada selle kauni maa siin ja lõpuks, miks ka mitte, ka kogu maailma. Leppisid vennad kokku, et peidavad noole mägedesse ja valetavad isale, et käsk sai täidetud.

Poegade hämmastusel polnud aga otsa ega äärt, kui isa neid kodus pettuse pärast sõitlema hakkas. Ta lubas mitte surra enne, kui ohtlik relv on Musta mere sügavikku kadunud. Nördinult pidid pojad isa sõnade järgi talitama. Kuid sellest ajast alates, mil Must meri tulenoole oma rüppe neelas, ei suutvat ta rahuneda. Vähemalt nii räägib rahvasuu.

HELI VEIGEL